

Szalay Ignác (SZTE JGYPK):

Képanyag a harmincas évek magyar gimnáziumi történelemlétkönyveiben

Kulcsszavak: Horthy-korszak, tankönyv, történelem, illusztrációk

A prezentációm célja, hogy átfogó képet adjak a második világháború előtti gimnáziumi történelemlétkönyvek képanyagáról, amelyek a diákok számára az egyik legfontosabb eszközök voltak a történelmük és az őket körülvevő világ megértéséhez. Az előadásomban – a doktori témám jelenlegi progressziójának megfelelően – szeretnék összefoglalást nyújtani az 1932-től 1942-ig terjedő időszak magyarországi történelemlétkönyv-kiadásáról, a kor történelemszemléletéről, valamint a képek szerepéről az oktatásban akkor és napjainkban. Kutatásomban a Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi minisztersége alatt forgalomban lévő gimnáziumi történelemlétkönyvekkel és azok illusztrációival foglalkozom. Előadásom elején összefoglalom a kontextust és az eddigi szakirodalmi kutatásokat, valamint az illusztrációk és a képek forrásértékének fontosságát. A szakirodalmi áttekintés komplex és kritikai szellemű, emellett összehasonlító is, mivel doktori kutatásomban a kutatástörténeti rész is meghatározó. A szakirodalomban ugyanis megjelentek olyan eredmények, hogy egyes szerzők a polgári tudatformálás szándékával alkottak (*Albert, 2006*). Ezért vizsgálom azt, hogy ez a szándék megjelenik-e a gimnáziumi történelemlétkönyvekben. Kutatásom része egy szakirodalomnak megfelelő ikonográfiai eszközrendszer kialakítása, amivel a képek ikonográfiai leírása és interpretálása is lehetséges. Valamint a tankönyvek illusztrációinak egyes elemeit állítom összefüggésbe, fókuszáltnan arra, hogy megjelennek-e a könyvek illusztrációiban szignifikánsan bizonyos képelemek. Ennek példaként a harmincas évek korszerű, szellemtörténeti látásmódú tankönyveinek képeit vizsgálom, a Szent István Társulat és a Magyar Királyi Egyetemi Nyomda kiadásában. Ezek a képelemzések jelentik az előadás gerincét. Prezentációm kitérek a történelem tantárgy kereteiben fellelhető tankönyvtipológiákra, a magyar történelemlétkönyv-kutatósokra is.